

Høringsinstituttet uthules av korte frister

Tekst av Carl Fredrik Nyberget, kontormedarbeider og tidligere saksbehandler, og Eivind Rand Øyre, Leder av rettspolitisk utvalg

Jussformidlingen opplever ofte i sitt rettspolitiske arbeid at det gis svært korte høringsfrister. Ofte er fristene for korte til at vi rekker å skrive hørings svar. Om høringer skal ha sin tiltenkte demokratiske funksjon, må fristene gi høringsinstansene en realistisk mulighet til å svare.

Staten har en lang praksis med å sende ut forslag om nye lover på høring til ulike organisasjoner og andre fagpersoner før lovene eventuelt blir vedtatt. Bakgrunnen for dette er på den ene siden å sikre at lovgivningen vi ender opp med blir så god som overhodet mulig, og på den andre siden at lovgivningen er preget av en sikring av demokratiske verdier. Ordningen gir altså norske borgere en unik mulighet til å påvirke regelverket i Norge - en mulighet de ellers ikke ville hatt uten å jobbe direkte for den norske regjering eller Stortinget.

Denne ordningen er imidlertid truet, og det er vår alles oppgave å redde den.

Utredningsinstruksen slår fast at «[h]øringsfristen [normalt] skal [...] være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker.¹» Regelen er klar nok. Korte frister har likevel blitt regelen heller enn unntaket. Spørsmålet har blitt tatt opp gjentatte ganger de siste tjue årene, blant annet av Fri Fagbevegelse, Handikapforbundet og Advokatbladet². Tall fra

2007 og fram til i dag viser at opp mot halvparten av høringsfristene fra Regjeringen settes til kortere enn seks uker³. Dette til tross for at Regjeringen i 2013 lovet lengre frister⁴. Situasjonen har ikke bedret seg de siste tre årene. Fra mars 2020 er det flere eksempler på høringer med én dags frist til å inngi svar⁵. I januar 2021 ble et forslag som ville gi fengslene anledning til å bruke isolasjon som smitteverntiltak gitt en høringsfrist på 28 dager⁶. Et liknende forslag til hjemmel til tvangstesting i norske fengsler fra februar i år ble gitt en frist på 22 dager.

Ett særlig problem med utredningsinstruksen er at det ikke finnes noen over Regjeringen som kan tvinge dem til å overholde sine egne frister. Det er klart at Stortinget kan gi dem refs, men dette er også alt Stortinget kan gjøre. Det hadde vært annerledes om utredningsinstruksen var vedtatt som norsk lov. Hvis Regjeringen hadde gitt høringsinstansene for kort tid til å komme med svarene deres i dette tilfellet, ville Regjeringen kunne blitt holdt ansvarlig for å bryte norsk lov og potensielt bli møtt med mistillitsforslag fra Stortinget.

Jussformidlingen mener det er uforvarlig å gi så korte frister på høringer om viktige, og ofte svært inngripende, lov-, forskrifts- og endringsforslag. Praksisen er urovekkende, sett i lys av de sterke demokratiske hensynene høringsinstituttet er ment å ivareta. Også den enkelte borgers rettssikkerhet lider under dagens tilstand. Et lovforslag som ikke har blitt gjennomlest og kommentert av et bredt spekter av høringsinstanser er ikke av samme kvalitet som prosessen legger opp til. Det endelige lovvedtaket har rett og slett ikke den samme demokratiske legitimiteten som et forslag som har gjennomgått en ordentlig høringsrunde. Det er særlig uforvarlig at alvorlige inngrepshjemler som rammer sårbare grupper innen straffegjennomføringsretten vedtas på denne måten. Det er en snarvei til skandale.

Det holder ikke lenger å høre fra Regjeringen at ting uansett har bedret seg de siste årene. Vi er langt fra der vi bør være. Generalsekretær for Den Norske Advokatforening, Merete Smith, har kalt praksis med for korte høringsfrister som et uttrykk for "maktarroganse"⁷. Dette er Jussformidlingen enig i, og vi vil ikke gi oss med å ta til orde for en endring slik at Regjeringen gir høringsinstansene tilstrekkelig med tid til å ferdigstille gode hørings svar. Den norske borger fortjener bedre.

¹Instruks om utredning av statlige tiltak (utredningsinstruksen), kap. 3 pkt. 3.3, første ledd siste punktum

²Gir for korte høringsfrister | FriFagbevegelse, Regjeringen bryter sine egne frister - Dagsavisen og Regjeringen lover bedre tid til hørings svar (advokatbladet.no)

³Gir for korte høringsfrister | FriFagbevegelse og Regjeringen bryter sine egne frister - Dagsavisen

⁴Regjeringen lover bedre tid til hørings svar (advokatbladet.no)

⁵Se Feks Høring - Forslag til forskrifter om unntak fra reglene om fysisk møte m.v. i aksjeloven og allmennaksjeloven, samvirkeoven, selskapsloven og stiftelsesloven med hjemmel i koronalooven, Høring - midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak innenfor justisdepartementet for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 og Høring - forslag til midlertidig forskrift om straffegjennomføring i medhold av lov 24. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av Covid-19 mv. (koronalooven)

⁶HØRING - FORSLAG TIL REGLER OM STRAFFEGJENNOMFØRING VED UTBRUDD AV ALLMENNFARLIG SMITTSOM SYKDOM ELLER ANNEN EKSTRAORDINÆR OG ALVORLIG HJENDELSE, kap. 4 pkt. 4.3

⁷Regjeringen lover bedre tid til hørings svar (advokatbladet.no)